

INFORMACIJSKA BROŠURA RAZISKAVE O MEDIJIH IN BLAGINJI MLADOSTNIKOV

IZVOD ZA STARŠE

Spoštovani starši,

vaš otrok je vabljen k sodelovanju v raziskavi projekta **MIMic**, s katerim želimo pridobiti boljši vpogled v **medije, ki so popularni med mladostniki (od 12 do 17 let)**. V teh se pogosto pojavljajo “nerealistične” vsebine, kot na primer računalniško obdelane fotografije privlačnih manekenk, nerealno visoki dosežki v šoli ali pa objave nenehnega druženja in zabavanja s prijatelji. Tovrstna sporočila se pojavljajo tako na televiziji, kot tudi na družbenih omrežjih. Raziskovalci prof. Laura Vandenbosch (KU Leuven), Jasmina Rosič (KU Leuven) in prof. Bojana Lobe (Univerza v Ljubljani) želimo raziskati, kako pogosto mladostniki na družbenih omrežjih (kot na primer Facebook, Instagram, YouTube) objavljajo vsebine o njihovem videzu, aktivnostih s prijatelji, šolskem uspehu in romantičnih razmerjih. Hkrati želimo v naši raziskavi razumeti, kako se mladostniki odzivajo na tovrstna nerealistična sporočila. Raziskava bo zato preučila tudi odnose med uporabo medijev in tem, kaj mladostniki mislijo o sebi, svojih sovrstnikih, svojem telesu in šolskem uspehu. Ugotoviti želimo, kakšni so dolgoročni (v obdobju enega leta) in kratkoročni (na dnevni ravni) učinki uporabe medijev pri mladostnikih.

Z rezultati raziskave želimo oblikovati praktične informacije, ki bi pripomogli k **zaščiti mladostnikov** pred stresom, ki jim ga lahko povzroča uporaba družbenih omrežij in sorodnih medijev.

Praktične informacije

Raziskava je sestavljena iz **treh študij**:

- 1) študija, v kateri vaš otrok doma izpolni daljši spletni vprašalnik o njegovem/njenem mnenju o medijih in čustvih v treh časovnih točkah v obdobju enega leta,
- 2) študija, v kateri vaš otrok 14 dni vsakodnevno doma izpolnjuje kratek vprašalnik o njegovi/njeni vsakdanji uporabi medijev, objavah na družbenih omrežjih in njegovih/njenih čustvih in
- 3) študija profilov na družbenih omrežjih, ki jih uporablja vaš otrok.

Raziskava poteka v **treh različnih državah** (Belgiji, Sloveniji, Franciji) in je del širšega evropskega projekta, ki ga vodi prof. L. Vandenbosch. Postopki in potek raziskave bodo udeležencem in njihovim staršem predstavljeni v obliki spletne predstavitve, v okviru katere bosta podrobno razloženi tako informacijska brošura kot celotna raziskava. Če tovrstne predstavitve ne bo mogoče izvesti preko spletnega srečanja, bomo vse potrebne informacije podrobneje obrazložili v videoposnetku, ki ga bomo vašemu otroku posredovali skupaj z informacijsko brošuro. Za vse študije je ključno, da vaš otrok vprašalnike izpolnjuje v tistem okolju in da je med izpolnjevanjem sam.

V okviru **prve, longitudinalne študije** (tj. študija, razpotegnjena čez daljše časovno obdobje) bomo 4500 mladostnikov povabili, naj doma v izbranem časovnem terminu izpolnijo spletni vprašalnik (izpolnjevanje traja približno **40 minut**). Raziskava bo potekala trikrat v enem letu predvidoma maja 2021, septembra 2021 in januarja 2022. Raziskovalka bo na voljo preko spletnega komunikacijskega orodja in bo tako lahko odgovarjala na morebitna vprašanja vašega otroka. V vsakem časovnem obdobju bo uporabljen enak vprašalnik, ki bo vseboval vprašanja o telesu vašega otroka, pomembnosti, ki jo vaš otrok posveča izgledu,

šolskemu uspehom, lepotnim idealom, uporabi medijev (kot na primer družbenih omrežij) in pogledih vašega otroka na njegove sovrstnike. S to raziskavo želimo pridobiti tako splošen kot poglobljen pregled, kako mladostniki preživljajo čas na družbenih omrežjih in ob uporabi televizije. Hkrati želimo izvedeti več o tem, kako doživljajo sebe, svojo okolico in njim pomembne tematike. Izpolnjevanje enakega vprašalnika v treh časovnih točkah nam bo dalo uvid tudi v to, kako se mladostniki s časom spreminjajo.

V **drugo študijo (študijo z dnevnikom)** želimo vključiti približno 3000 mladostnikov in jih vprašati, katere medije uporabljajo na dnevni ravni, kakšne objave delijo na družbenih omrežjih in kako se ta dan počutijo. Ta študija bo potekala predvidoma septembra 2022. Če se bo vaš otrok odločil za sodelovanje v tej študiji, ga bomo prosili, da v 14 dnevnem obdobju vsakodnevno izpolni kratek vprašalnik. Izpolnjevanje vprašalnika traja približno **10 minut** in se izvaja doma pred spanjem, na domačem računalniku, telefonu ali tablici z internetno povezavo. Z uporabo enakega vprašalnika bomo na primer raziskovali, kako lahko vaš otrok morda drugače razmišlja na dan, ko veliko gleda televizijo, medtem ko je na dan, ko veliko uporablja družbena omrežja, lahko zaposlen z drugimi stvarmi. Vprašalnik podobno kot pri prvi študiji, le v krajši obliki, zajema vprašanja o telesu vašega otroka, pomenu, ki ga posveča videzu, šolskemu uspehu, lepotnim idealom, uporabi medijev (kot na primer družbenih omrežij) in pogledih vašega otroka na njegove/njene sovrstnike.

Za namen **tretje, študije družbenih omrežij** upamo, da bo približno 1800 mladostnikov z raziskovalci delilo svoje profile družbenih omrežij. Študija bo potekala predvidoma septembra 2021. Če bo vaš otrok sodeloval v tem delu raziskave, mu bomo ponudili tri možnosti:

- (1) da nam pošlje zajeme zaslonov objav, ki jih je nedavno delil/-a na profilih družbenih omrežij;
- (2) da na družbenem omrežju sprejme prošnjo za prijateljstvo oziroma sledenje, poslano z našega raziskovalnega profila, narejenega posebej za dotično raziskavo (imenovan MIMlc);
- (3) da nam opiše, kaj je v zadnjem času delil/-a na njegove/njene profile na družbenem omrežju.

V okviru druge možnosti bomo raziskovalci za čas poteka raziskave postali del socialne mreže udeleženca in se bo profil MIMlc tako prikazoval na njegovi/njeni listi "sledilcev" oziroma "spletnih" prijateljev. Profil raziskovalcev ima napredne nastavitve zasebnosti in je viden le mladostnikom, ki so spletni prijatelji z raziskovalnim profilom in so udeleženci naše raziskave. Do raziskovalnega profila na družbenem omrežju bomo lahko dostopali le raziskovalci. Med raziskavo bomo raziskovalci naredili **zajeme zaslonov** z namenom raziskovanja slik, objav in sporočil na profilih družbenih omrežij vašega otroka. Vsi zbrani zajemi zaslonov bodo dostopni le raziskovalcem, na njih pa bomo naredili različne raziskovalne metode, kot na primer preštevanje števila slik na profilu udeleženca. Raziskovalni profil bomo po končani fazi zajemanja zaslonov trajno izbrisali iz družbenega omrežja in tako tudi iz liste spletnih prijateljev vašega otroka. Prav tako bomo po končani analizi rezultatov izbrisali vse zbrane zajeme zaslonov.

Zavedamo se, da v nekaterih družinah morda nimate računalnika (ali je razpoložljiv le občasno) ali internetne povezave. Da bi olajšali dostop do vprašalnika mladostnikom v tej situaciji, smo prosili vašo šolo, da omogoči dostop do računalnika.

V skladu z določili Splošne uredbe o varstvu osebnih podatkov (GDPR) je pravna podlaga za zbiranje in obdelavo osebnih podatkov vašega otroka izvajanje naloge v javnem interesu, saj je namen raziskave pridobiti znanstveno znanje o blaginji mladostnikov. Ta pravni okvir določa, da udeležencu pripadajo naslednje pravice:

- Pravica do zahteve dodatnih informacij glede uporabe njegovih osebnih podatkov.
- Pravica do obveščanja o vseh sekundarnih obdelavah njegovih osebnih podatkov.
- Pravica dostopa do njegovih osebnih podatkov, dokler to ne vpliva na potek raziskave.
- Pravica do popravka njegovih osebnih podatkov.
- Pravica do omejitve obdelave njegovih osebnih podatkov.
- Pravica do ugovora glede obdelave njegovih osebnih podatkov.

Udeleženec lahko svoje sodelovanje v raziskavi kadarkoli prekine. Ne glede na to, pa podatki zbrani do izstopa ostanejo veljavni in so tako tudi lahko uporabljeni v nadaljnjih obdelavah. Omenjene pravice bomo vašemu otroku pred začetkom sodelovanja v raziskavi ponovno ustno razložili. Prav tako so omenjene pravice opisane v informacijski brošuri, ki jo prejme vaš otrok.

Nagrada za sodelovanje – darilni boni

Otroci v raziskavi sodelujejo z namenom, da **raziskovalcem pomagajo** bolje razumeti uporabo družbenih omrežij in sorodnih medijev med mladostniki in njihov vpliv na blaginjo mladostnikov.

Vsi udeleženci, ki bodo izpolnili vprašalnik 1. študije (longitudinalna spletna študija), bodo prejeli **darilni bon** v skupni vrednosti do 22€. Za sodelovanje v prvem valu študije bodo udeleženci prejeli darilni bon v vrednosti 5€, v drugem valu 7€ in v tretjem valu 10€. V vsak nadaljnji val študije bodo lahko vključeni le mladostniki, ki bodo sodelovali že v prejšnjem valu in se bodo strinjali za ponovno sodelovanje.

Vsi udeleženci 2. študije (študija z dnevnikom) bodo v zahvalo prejeli **darilni bon**, a le pod pogojem, da bodo vprašalnik izpolnili vsaj v 8 zaporednih dneh. Največja vrednost darilnega bona bo 20€. Če bo udeleženec vprašalnik izpolnjeval vseh 14 zaporednih dni, bo prejel darilni bon v vrednosti 20€. Če udeleženec vprašalnikov ne bo izpolnjeval v celotnem obdobju, bo prejel darilni bon manjše vrednosti (18€ za 13 ali 12 dni, 16€ za 11 ali 10 dni in 14€ za 9 ali 8 dni). Če bo udeleženec sodeloval 7 dni ali manj, darilnega bona ne bo prejel. Obenem bodo udeleženci, ki bodo vprašalnik izpolnili v vseh 14 dnevih, v znak dodatne zahvale sodelovali tudi v loterijskem žrebu za darilni bon v vrednosti 25€.

Vsi mladostniki, vključeni v študijo družbenih omrežij (študija 3), bodo v zahvalo prejeli darilni bon v vrednosti 1€.

Otroci bodo vključeni v sodelovanje v žrebu in bodo prejeli darilne bone na podlagi njihovega vloženega časa za raziskavo. To pomeni, da bo udeleženec darilni bon prejel tudi v primeru, če se bo po sodelovanju v raziskavi odločil za izbris zbranih podatkov. Potrudili se bomo, da bodo udeleženci darilne bone prejeli v roku 6 mesecev po sodelovanju v raziskavi. Udeležence bomo prosili za naslov elektronske pošte, na katerega jim bomo poslali darilni bon. Na izbrani naslov bomo nato poslali sporočilo, vašega otroka pa prosili, da nam v odgovoru potrdi prejem sporočila. To je pomembno, saj bo njegov/njen odgovor potrdil veljavnost izbranega e-poštnega naslova, preko katerega bomo v nadaljevanju vašega otroka kontaktirali za prejem darilnega bona.

Zaupnost

Zaupnost osebnih podatkov vašega otroka bo nenehno zagotovljena, zbrani podatki pa bodo dostopni le raziskovalcem, odgovorim za raziskavo. **Nihče razen sodelujočih raziskovalcev** ne bo imel vpogleda v odgovore vašega otroka. Kot osebne podatke udeležencev smatramo datum in kraj rojstva ter prvo in zadnjo črko imena in priimka. Imena udeležencev bomo uporabili za povezovanje otrok z mrežami njihovih sovrstnikov. Tovrstne podatke bomo shranjevali ločeno od podatkov pridobljenih med raziskavo (kot na primer informacije o tem, kako pogosto uporablja družbena omrežja) in jih uporabljali le v primeru združevanja podatkov pri morebitnem sodelovanju vašega otroka v več študijah in časovnih točkah. Povezovanje med študijami nam lahko da uvid v različne pojave, kot na primer ali otrok, ki na družbenih omrežjih objavlja veliko "selfijev", odgovori v našem vprašalniku, da pogosteje uporablja družbena omrežja. S povezovanjem odgovorov na vprašalnike skozi čas pa lahko opazujemo razvoj otroka, ko dlje časa uporablja družbena omrežja. Po združevanju ustreznih podatkov bodo vse osebne podatke **izbrisali**, s tem pa bo zagotovljena striktna anonimnost naše baze podatkov. Po izbrisu osebnih podatkov izbris individualnih podatkov odgovorov posameznih udeležencev, zbranih med raziskavo, žal ne bo več mogoč. V okviru analize vsebine bomo zajeme zaslonov profilov na družbenih omrežjih preučevali samo sodelujoči raziskovalci in jih bomo izbrisali takoj, ko bodo spremenjeni v bazo podatkov z numeričnimi kodami. Elektronske poštno naslove, ki jih bomo od udeležencev zbrali za namen razpošiljanja darilnih bonov, bomo shranili ločeno od ostalih podatkov, s čimer bomo poskrbeli, da njihovo povezovanje z zbranimi podatki ne bo mogoče.

Zbrane podatke bomo uporabili izključno za raziskovalne namene, naši izsledki pa bodo striktno anonimizirani in ne bodo nikoli vsebovali osebnih podatkov sodelujočih (kot na primer podatkov o profilu na družbenem omrežju ali o datumu rojstva). Podatke bomo uporabljali skladno z zakonom in s strogimi pravili sodelujočih institucij (Univerza v Leuvnu, Univerza v Toursu in Univerza v Ljubljani). V skladu s predpisano politiko Univerze v Leuvnu o zaupnosti pa bomo raziskovalci v primeru, da bi zaznali hujše grožnje otrokovi dobrobiti, morda primorani kršiti dogovor o zaupnosti in relevantne podatke posredovati odgovornim institucijam.

Morebitna vprašanja, ki jih poraja sodelovanje v raziskavi

Sodelovanje v eni ali več študijah **lahko pri vašem otroku sproži določena vprašanja in neprijetne občutke** (na primer, otrok se lahko čudno počuti, ker raziskovalec pogleduje v njegov profil na družbenem omrežju ali pa v primeru ko otrok v vprašalniku razmišlja o stresu, povezanim z družbenimi omrežji). Sodelujoči raziskovalci bomo (med raziskavo, pa tudi pred in po njej) vašega otroka spodbujali, da se o teh vprašanjih lahko vedno pogovori z vami, s sodelujočimi raziskovalci ali pa odgovornimi na šoli ali v mladinski organizaciji.

Vprašalnik prve in druge študije se zaključi z zaupnim povabilom, da vaš otrok zapiše občutke oziroma dileme, ki jih je v njem/njej vzbudilo izpolnjevanje vprašalnika. Ta sporočila bomo po zaključku izpolnjevanja raziskovalci pregledali. Če bo vaš otrok izpostavil kakšen problem, se bomo o njem posvetovali z etičnimi strokovnjaki, ne da bi v postopku omenili ime vašega otroka. V primeru da bomo v poročilu vašega otroka zaznali potencialne probleme, bomo lahko raziskovalci kontaktirali vašega otroka, šolo, vas ali pa druge odgovorne osebe, da bi otroku pomagali. Ti odgovori nam bodo v veliko pomoč tudi pri izboljševanju prihodnjega raziskovanja, saj se bomo naučili, katera vprašanja spodbudijo pri otrocih občutke nelagodja ali so nejasna.

Rezultati raziskave

Sodelujoče šole bodo ob koncu MIMlc projekta prejele paket usposabljanja o digitalni pismenosti. Ta bo vključeval poročilo o rezultatih raziskave, dva digitalna video posnetka in priročnik za razpravo.

- Prvi digitalni video posnetek bo namenjen mladostnikom in bo pojasnil rezultate raziskave ter bo vseboval predloge iz raziskave v zvezi z učinki medijev na mladostnike. Šole spodbujamo, naj si učitelji videoposnetek skupaj z učenci/dijaki ogledajo in se po končanem ogledu o njem tudi pogovorijo.
- Drugi video posnetek bo namenjen učiteljem in njihovem urjenju v veščinah razprave o medijski pismenosti. Posnetek bo obrazložil temeljne točke, na katere morajo biti učitelji pozorni med vodenjem razprav z učenci/dijaki o rezultatih raziskave.
- Priročnik za razpravo bo vseboval podrobno razlago o tem, kako se lahko odvija pogovor in bo predlagal teme za razpravo v razredu. Šole, ki bodo uvajale paket treninga digitalne pismenosti v svoj učni načrt, vabimo, da bodo pred in po opravljenem treningu prosile učence/dijake za izpolnitev kratkega vprašalnika. Odgovore bomo nato analizirali raziskovalci projekta MIMlc in po končani analizi šolam podali povratne informacije na izvedeno razpravo.

School for Mass Communication Research
KU Leuven

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede

Kontakti in informacije o projektu

Če imate glede raziskave še kakršna koli dodatna vprašanja, nas lahko kontaktirate na e-naslov: mimic.slovenia@kuleuven.be ali po telefonu:

* Jasmina Rosič (+32 16 19 47 48)

* Bojana Lobe (01 5805 343).

Izvedbo te raziskave sta odobrili Etična komisija za družbene in humanistične študije Univerze v Leuvnu (Ethical Commission of Social and Human Sciences of the Catholic University of Leuven, SMEC) in Komisija za etiko v raziskovanju na Fakulteti za družbene vede (Univerza v Ljubljani). Vaša vprašanja lahko pošljete na naslov Komisije za etiko v raziskovanju na Fakulteti za družbene vede (01 58 05 324, fdv.idv@fdv.uni-lj.si).

Glede pritožb, povezanih z obdelavo osebnih podatkov, lahko kontaktirate Oddelek za upravljanje s tveganji in varstvo osebnih podatkov Univerze v Ljubljani na naslov dpo@uni-lj.si. Za dodatno spremljanje etičnih smernic in nadzor zaupnosti v raziskavi je bil ustanovljen etični odbor, ki ga sestavljajo Prof. Eva Lievens, Prof. Moniek Buijzen, Prof. Drew Cingel in Dr. Sandra Verbeken.

To raziskavo podpira projektna štipendija ERC in je registrirana pod kodo MIMlc in zaporedno številko 852317. Postopke raziskave je pregledal Evropski raziskovalni svet.

